

Kystsoneplan for Namdalen

En interkommunal kystsoneplan for Leka, Nærøysund, Høylandet,
Namsos, Flatanger, Osen Åfjord og Ørland

Tareutredning

Dokumentinformasjon:

Prosjekteier: Namdal Regionråd

Tittel: Kystsoneplan for Namdalen

Oppdragsnummer: 3763

Prosjektleder: Jan-Christer Torvik

Utarbeidet av: Mona Gilstad

Innhold

1. Bakgrunn.....	3
2. Historikk:.....	6
3. Om tareskog	8
3.1 Metodikk for verdisetting av tareskog.....	9
3.2 Metodikk for modellering av tareskog	10
3.3 Oversikt over tareområder i planområdet	10
4. Om taretråling.....	10
4.1 Hvordan står det til med stortareskogen i Midt-Norge?	12
4.2 Kunnskap om stortare er basert på NIVAs ekspertvurderinger	13
4.3 Nyere forskning (2020) om effekter av taretråling.....	13
4.4 Effekter av taretråling på sjøfugl 2020	14
4.5 Konsekvensutredning av taretråling i Roan kommune (2019) vs. ny kunnskap fra HI, NINA og NIVA (2020).....	15
5. Forslag til planfaglige løsninger	18
Vedlegg:	20
Vedlegg 1. Brev fra KMD til NFD	20
Vedlegg 2. Effekter av akvakultur på tareskog	21
Vedlegg 3: Informasjon om taretråling fra råstoffsjef Harald Bredahl i DuPont.	22
Vedlegg 4. Brev fra NFD til KMD datert 18.desember: Anmodning om klargjøring av Fylkesmannens adgang til å avskjære statlige innsigelser.....	27

1. Bakgrunn

Flere deltakerkommuner uttrykte, i forbindelse med oppstart av «Kystsoneplan for Namdalen», behov for å regulere taretråling i egen kommune. Trøndelag fylkeskommune anbefalte at interesserte kommuner burde rette sitt fokus mot revideringen av tareforskriften. Vedtatt planprogram for «Kystsoneplan for Namdalen» inkluderte følgelig ikke oppgaver knyttet til å utrede behovet og eventuelt definere hvilke områder som bør unntas taretråling.

Kommuner i planområdet har tidligere laget bestemmelser for taretråling, og fått innsigelser fra Fiskeridirektoratet om at det er havressursloven som gjelder for taretråling. Innsigelsen ble avskjært av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Kommuner i planområdet har fått innsigelsen behandlet i Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD). Det har (inntil april 2020) vært uklart hvilken praktisk betydning dette har for kommunene.

I brev fra KMD til NFD datert 24.april 2020 (vedlegg 1) vises det til at havressursloven og plan- og bygningsloven er sidestilt. KMD mener at kommunene kan lage egne bestemmelser for taretråling i sine sjøareal. I den forbindelse ble prosjektet bedt om å lage en tareskogutredning i forbindelse med kystsoneplanlegging og eventuelle muligheter for å avsette areal unntatt taretråling jf. plan- og bygningsloven. Styringsgruppa for «Kystsoneplan for Namdalen» vedtok 28.06.20 å innlemme oppgaver knyttet til å begrense taretråling i planområdet etter de nye retningslinjene fra KMD.

Det ble laget et utkast til utredning av taretråling datert 20.desember 2020 som ble sendt ut til kommunene og bedt om tilbakemelding på denne. Det ble også gjennomført flere presentasjoner av tareskogutredninga for styringsgruppa og til planleggere i kommunene. Arbeidsgruppa bestående av planleggere i flere kommuner la fram en egen utredning etter møte med fugleforsker Svein Håkon Lorentsen, NINA. Der presiserte de at det er indikasjoner på at taretråling kan ha potensielle effekter på sjøfugl, og at det er behov for mere forskning på sjøfugl. Flere kommuner ville derfor avsette store areal med forbud mot taretråling.

I møte med fiskeridirektoratet i 23. mars 2021 ble det avklart at tareforskriften er Kongelig res. og dermed hevet over departementene og fiskeridirektoratet sentralt er gitt myndighet til områderegulering i felt. Ifølge fiskeridirektoratet vil en nasjonal forskrift vil ikke fungere hvis noen areal blir unntatt taretråling, da forskriften baserer seg at alle areal brukes på skift. Forskriften vil bli umulig å følge opp utover areal unntatt i verneforskriftene og referanseområdene. En nasjonal forskrift forutsetter at alle feltene er i drift og reguleres på nasjonalt nivå. Tareforskriften er per i dag basert på områderegulering og gjenvekst, mens den i framtida kan bli basert på kvoter jf. fiske.

Fiskeridirektoratet viser til at vi må forholde oss til den forskning som er tilgjengelig per dato. Nyere forskning fra Sklinna og Vikna har høy relevans og det vil alltid være behov for mer forskning og kunnskap. Fiskeridirektoratet viser til at dagen høstevolum gir ingen irreversibel skade. I avklaring mellom miljø og fiskeri ble det lagt til grunn at miljømyndigheten har ansvar for vern og for fugl og det er ikke tidligere lagt til grunn at kommunene kan unnta areal for taretråling.

Det var store diskusjoner rundt taretråling i arbeidsgruppa om tareforskriften i Trøndelag og det ble levert delt innstilling. Kommunene kan ikke gi forbud mot taretråling før 30.september 2024, dvs. så lenge tareforskriften gjelder. Om kommunene kan gi forbud etter 30.september 2024 er uavklart jf. fiskeridirektoratet. Fiskeridirektoratet har fått instruks fra NFD er å gi innsigelser på planer med bestemmelser som vil gi begrensninger på tarehøsting.

Tareskogutredningen med å lage begrensninger for taretråling i Kystsoneplan Namdalen skulle blant annet gi svar på:

Hva skal være kriteriene for å avsette areal uten taretråling? Arbeidsgruppa har foreslått kriterier for å avsette areal unntatt taretråling. Viser til arbeidsgruppa sin rapport for nærmere informasjon hvor det viktigste kriteriet omhandler føre var prinsippet i forhold til manglende forskning på sjøfugl.

Utforme bestemmelser for de gjeldende områdene. Både utkast til denne rapporten (20.12.21.) og arbeidsgruppa har kommet med forslag til bestemmelser. Bestemmelsene fra arbeidsgruppa varierer fra kommune til kommune og det vises til arbeidsgruppa sin utredning om bestemmelser.

Skal arealet som forbyr taretråling også være uten akvakultur? Det ble ikke gitt konkrete svar på dette, så vi antar at det skal være tillatt med akvakultur i/ved tareskogsareal. Spesielt med tanke på at Kystsoneplan Namdalen har som formål å tilrettelegge for havbruk. Tema akvakultur er derfor flyttet til vedlegg 3.

Avsette de aktuelle områdene i samarbeid i den enkelte kommune. Prosjektet kan ikke avsette areal som skal være unntatt taretråling da vi ikke kan levere en plan som vi vet det vil komme innsigelser til.

Prosjektet har:

- gjennomført samtaler med hver enkelt kommune for å kartlegge holdning og behov med formål om å avdekke aktualiteten og interessen. Leka kommune har vedtak i kommunestyret på at tare skal kartlegges og at det skal lages bestemmelser mot taretråling i framtidige konsesjoner
- gjennomført møter med forvaltning og forskning for å fremskaffe eksisterende kartlegging av tare i planområdet, få innsikt i kriteriene for gjeldende klassifisering og bedre innsikt i nye studier knyttet til effekten av taretråling
- oppdatert med forskning på tare fra 2020 på bl. a. gjenvekst, uttak av tare, sjøfugl, gyting og fisk
- gjennomgått konsekvensutredning av taretråling i Roan kommune (2019) i lys av ny forskning (2020) da denne ble lagt til grunn for å forby taretråling i nasjonalt viktige (A-områder) tareområder i Roan kommune

Det ble også nevnt fra arbeidsgruppa i møte 26.mars at hvis det kom innsigelse fra fiskeridirektoratet på Kystsoneplan Namdalen når det gjaldt bestemmelser om taretråling, så kunne innsigelsene avskjæres av statsforvalteren i Trøndelag.

I en anmodning om at innsigelse til kommuneplanens arealdel i Roan kommune blir realitetsbehandlet så ba NFD KMD om å realitetsbehandle fiskeridirektoratets innsigelse til tidligere Roan (nå Åfjord) kommune i brev datert 3. oktober 2019, Svaret fra KMD kom 24. april 2020, og deres vurdering var at avskjæringen av fiskeridirektoratets innsigelse var grei (vedlegg 1). Avskjæringen som ble behandlet av KMD og statsforvalteren fikk medhold.

I nytt brev fra NFD til KMD : Anmodning om klargjøring av Fylkesmannens adgang til å avskjære statlige innsigelser (vedlegg 4), datert 18. desember 2020, bes det i samråd med OED om at KMD klargjør rammene for fylkesmennenes adgang til å avskjære innsigelser fra andre statlige etater.

Det redegjøres også om NFDs forståelse av reglene i pbl. om innsigelse, og det vises til KMDs delegeringsbrev. Disse to er viktige og kan leses i vedlegg 4.

Brevet avslutter med en anmodning om klargjøring, og det sies at:

«Vi anmoder om at KMD klargjør overfor fylkesmennene at rammene for samordningen må overholdes.

Departementene legger til grunn at det er innsigelsesmyndigheten som avgjør om det er nasjonale eller vesentlige regionale interesser som blir berørt.

Dersom KMD finner det hensiktsmessig, stiller vi gjerne i et møte for å utdype våre synspunkter. I et slikt møte bør både KMD, OED og NFD delta.»

Der står saken i dag, og det er ikke kjent at det er kommet noen nærmere klargjøring i saken.

Med blant annet bakgrunn i dette står det i Føringsbrev for marin arealforvaltning for 2021 fra NFD til fiskeridirektoratet at: *«Fiskeridirektoratet skal, med bakgrunn i avklaring fra NFD (oktober 2020), fortsatt vurdere å fremme innsigelse i saker der taretråling blir foreslått begrenset med hjemmel i plan- og bygningsloven».*

Vi kontaktet Statsforvalteren 16.04.21. og ba om tilbakemelding på at NFD mener det er innsigelsesmyndigheten og ikke Statsforvalteren i Trøndelag som avgjør om det er nasjonale eller vesentlig nasjonale interesser som blir berørt. NFD ber også KMD om klargjøring av Statsforvalterens adgang til å avskjære innsigelser fra andre statlige etater.

Statsforvalteren skriver følgende i e-post datert 19.april 2021: *Det være mindre ressurskrevende for alle parter å kjøre høring på ordinært vis der evt. forbudssoner mot taretråling er innarbeidet. Dette vil da muligens medføre innsigelse. Slik innsigelse må da evt. imøtekommes eller ikke - avhengig av hva aktuell kommune ønsker. Dersom det innstilles på vedtak uten å imøtekomme innsigelsen vil det som vanlig bli gjennomført mekling mellom planmyndigheten og innsigelsesmyndighet. Dersom det ikke oppnås enighet må kommunen bestemme om saken skal oversendes KMD for endelig avgjørelse.*

Statsforvalteren mener at det er mindre tid- og ressurskrevende og avsette store areal unntatt taretråling, få innsigelse og kjøre hele prosessen fram til mekling i departementene, fremfor at de kommunene som vil avsette store areal må gjennomføre en 2.gangs høring. Fylkesmannen i Trøndelag (nå Statsforvalteren i Trøndelag) skrev i sin uttalelse til planprogrammet datert 28.08.2018 følgende på s. 4:

«Vi forutsetter at i arbeidet med planen tar vare på store sammenhengende tareskogsområder som er viktige i et økosystemperspektiv sammen med andre naturtyper og arter. Dette betyr at man må både unnta disse områdene for akvakultur, men og taretråling»

Oppsummering:

Vi har valgt å ikke legge inn områder som unntas taretråling da planen vil bli møtt med innsigelse. Vi har derfor fullført vår utredning hvor vi konkluderer med at fiskeridirektoratet vil gi innsigelse til eventuelle områder som kommunene ønsker skal unntas taretråling i planforslaget utover referanseområder og naturområder med forbud mot taretråling. Vi kan ikke anbefale en løsning som åpenbart vil medføre innsigelser, og konkluderer med det i vår utredning.

Utfordringen er at siden NFD og KMD er uenige i om det er havressursloven eller plan- og bygningslover som gjelder, og det heller ikke er meklingsgrunnlag før det departementene har avklart forholdet / grenseoppgangen mellom havressurslover og plan- og bygningsloven.

Kommuner som likevel ønsker at kommersiell taretråling skal forbys i store områder må støtte seg på egen administrasjon og inkludere dette til 2. gangs høring. Kommunene må selv forberede og mekle

om revidert planforslag gis innsigelser. Koordinerings-prosjektet har ikke mandat eller ressurser til å tilby bistand i denne forbindelse.

Effekten av å avsette areal unntatt taretråling vil ikke være gyldig før 30. september 2024, da tareforskriften utgår.

Hvis det skal avsettes store areal unntatt taretråling så bes styringsgruppa vurdere om det skal være unntatt akvakultur i de samme arealene?

2. Historikk:

På Namdalskysten har det vært lange og sterke konflikter knyttet til taretråling og effekter på fiskeriene. Noen kommuner har laget bestemmelser for å forby taretråling med tanke på å beskytte natur og fiskeri for å være "føre var". Derfor gjør prosjektet en utredning som skal bidra til å avgjøre evt. hvor og hvordan den enkelte kommune skal forby taretråling.

Taretråling er et tema som vekker engasjement. Årlig høstes om lag 160 000 tonn tare langs kysten og mange er bekymret for effekten av taretråling på gyte- og oppvekstområder, sjøfugl og fiskeområder. Media har bidratt til å eskalere diskusjonen i ledere, i tillegg til innlegg fra privatpersoner, fiskere, naturorganisasjoner og velforeninger gjennom de siste årene og forvaltninga omtales som "kjerringa mot strømmen" av naturvernforbundet.

Basert på sterke motsetninger og sterke meninger om konsekvensene av taretråling så ble det levert delt innstilling på tareforskriften. Havforskningsinstituttet har etablert flere store forskningsprosjekter som ble publisert i 2020. Havforskningsinstituttet har i to nye studier sett nærmere på hva som er effekten av taretråling på tareskogens økosystem, i tillegg til hvor mye av den totale mengden tare som høstes. Studiene viser at taretråling har begrenset effekt til selve områdene som tråles. Forskningsresultatene ble møtt med skepsis av enkeltpersoner, som mener at ukloke forskere ikke har tolket sine resultater korrekt, skjult data og «pyntet brura» for taretrålerne.

HI sin forskning viser at taretråling har vesentlig effekt akkurat der trålen har gått, og studiene viser også at det meste av tareskogen (ca. $\frac{3}{4}$ av taren på de trålte stasjonene og i gjennomsnitt 94% i trålsektorene i det modellerte området, står igjen urørt med økosystemet intakt. Det vises til at studiene er gjennomført på et høyt vitenskapelig nivå og skal publiseres i internasjonalt anerkjente tidsskrifter. Dette arbeidet er tidkrevende, og går gjennom nøye og kritiske fagfellevurderinger. Sitat HI: *Det er ikke slik at vi skjuler eller bortforklarer resultatene. Denne typen publisering er tvert imot en uavhengig kvalitetsvurdering som sikrer at resultatene blir riktig tolket.* De skal også publisere norske rapporter om studiene for å gjøre dem lettere tilgjengelige for allmenheten.

Havforskningsinstituttets rolle er å gi forvaltningen råd som gjør at den kan fatte kunnskapsbaserte vedtak. HI evaluerer høstefeltene langs hele kysten årlig. Dette gjøres bl.a. ved bruk av undervannskamera som dokumenterer tilstanden både på høstefeltene og i referanseområder som er stengt for tarehøsting.

Det ble gjort en omorganisering av høstefeltene for stortare langs kysten av Trøndelag og Møre og Romsdal i 2019. Dette var for å gjøre feltinndelingen mer standardisert og sikre at nabofelt ikke blir høstet i påfølgende sesonger. Som følge av omorganiseringen, kom en rekke felt i utakt med den tidligere høstesyklusen og fikk kortere hvileperiode. Akkurat nå ser de at tarevegetasjonen ikke er reetablert i noen områder som har hatt for kort hvileperiode som følge av omorganiseringen av høstefeltene, og derfor anbefales utsetting av høstingen på flere felt (forsker Henning Steen). Nye høstefelt for stortare åpnes 1. oktober. Det bør også poengteres at gjenveksten har vært bra på de fleste av feltene som har fått sin tilmålte hviletid på fire år, og at tilstanden på disse er vurdert som god

nok til at feltene kan åpnes for tarehøsting fra 1.oktober.

Lenke: <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2020-31>

Kommunene ønsker å foreta en konkret vurdering av hvilke områder som skal unntas fra tarehøstning, for eksempel naturtyper og naturmangfold, fiske- og gyteområder. Kommunene har jf. KMD en legitim interesse i å verne disse områdene mot taretråling, blant annet for å ivareta hensynet til Fiske og biologisk mangfold jf. plan- og bygningsloven §§ 11-7 nr.6 og 11-11 nr.3.

Hva kan kommunene gjøre i forhold til forbud mot taretråling? Diskusjonen videre er om kommunene ønsker å forby taretråling i forhold til nyere (2020) forskning fra Havforskningsinstituttet, NIVA og NINA? Hvis kommunene vil forby taretråling med utgangspunkt i kunnskapsbasert forvaltning, så må det framskaffes konkret argumentasjon for konkrete tareområder for å unngå innsigelser.

Status i kommunene ad. taretråling etter ringerunde 3.juli 2020			
		Status holdning til taretråling	Innspill akvakultur
Leka	Kristin Floa	Vedtak i k-styret (se under)	3
Nærøysund	Ragnhild W. Melgård	Ikke diskusjon i Nærøy, men blant fiskere i Vikna	12
Høylandet	Inger Hilde Solstad	Ikke relevant	0
Nye Namsos	Elin Skage Knappe	Ikke diskusjon	2 + areal
Flatanger	Øivind Strøm	Litt diskusjon	2 + areal
Osen	Odd-Robert Solvåg	Ikke populært med taretråling	1 + areal
Åfjord	Kjell Vingen	Roan rullerte kommuneplanen for å forby taretråling og Åfjord vil muligens begrense	1 + areal
Bjugn (Ørland)	Petra Roodbol-Mekkes	Ikke vært et tema i gamle Bjugn	0 + areal

Leka kommune har K-styre vedtak på at tare skal kartlegges og det skal gjøres bestemmelser mot taretråling i framtidige konsesjoner.

Leka kommune
Stab/støtte

Namdalen Regionråd

Dato 20.12.2018 Dees ref. Vår ref. / Arkivkode 2017/162-0 / 140 Saksbehandler / tlf. Beathe Mårvik / 951 09 887

Melding om vedtak K.sak 73/18 - Planprogram for kystsoneplan

Kommunestyret behandlet saken i møte 19.12.2018 med følgende enstemmige vedtak:

Leka kommune godkjenner styringsgruppens forslag til planprogram for kystsoneplan Namdal med følgende endringer:

Leka kommunestyre vedtar følgende supplering til hovedmålsatsing og gjennomføring av planprosess:

1. planen skal på en balansert måte sikre særlig viktige områder for næringsutnyttelse, ferdsel, friluftsliv, vern av natur og kulturminner.
2. planen skal framstille sårbare områder mht å regulere framtidig taretråling.

Leka kommunestyre vedtar følgende endring av tekst i pkt 4.2:

Setning 2 og 3 i andre avsnitt tas ut og erstattes med:

- Det er hjemmel i plan- og bygningsloven til å gi kommuneplanbestemmelser som forbyr taretråling.
- Forskrift om høsting av tang og tare med hjemmel i havressursloven er ikke til hinder for at kommunene kan vedta bestemmelser om tarehøsting.
- Bestemmelsene i kommuneplaner virkning får ikke virkning der det allerede er gitt konsesjon, men det får virkning for planlagte/framtidige konsesjoner.

Tillegg:

1. Taretråling skal være et viktig tema når Leka kommune rullerer kystsoneplan.
2. Det skal gjøres en grundig kartlegging og vurdering av hvilke områder som skal vernes av hensyn til natur, miljø og fiskeri, og hvilke områder som kunne åpnes for tarehøsting.
3. Planen skal gi bestemmelser om forbud mot taretråling i tilknytning til areal avsatt til fiske, biologisk mangfold og naturområde i sjø.

Med hilsen

Beathe Mårvik
formannskapssekretær

Postadresse:	Telefon:	Telefaks:	Kto.nr	Org.nr.
Leknesveien 67	74 38 70 00	74 38 70 10	4468 09 04690	944 484 574
7994 Leka	E-post: post@leka.kommune.no		Hjemmeside: www.leka.kommune.no	

I praksis får kommunene mer makt til å bestemme over sine sjøareal når det gjelder taretråling jf. KMD (vedlegg1).

3. Om tareskog

Tareskog vokser i eksponerte områder ned mot 20-25m. Tareskog er sammenhengende sublitorale (nedenfor fjæremål) områder bevokst med stortare (*Laminaria hyperborea*). Stortareplantenes stive, opprette stilk kan bli opptil tre meter høye og danner et tredimensjonalt habitat som er rikt på andre alger og dyr. Andre tarearter som sukkertare (*Saccharina latissima*), fingertare (*Laminaria digitata*) og butare (*Alaria esculenta*), danner ikke like høy vegetasjonstype.

I Midt-Norge og Nord-Norge vokser store tareskoger tilbake. Lenger nord forsvant store arealer tareskog allerede for 45 år siden, noe som skyldes nedbeiting fra kråkeboller, men fra Midt-Norge og nordover har tareskoger gradvis kommet tilbake fordi de grønne kråkebollene dør ut. Drøbakkråkebollene er en kaldtvannsart som ikke trives i varmere sjøvann, men også andre forhold spiller inn.

NIVAs erfaringer tyder på at forvaltning av tareskoger bør være forskjellig for ulike områder siden responsen til tareartene og årsakene til de observerte endringene er forskjellige langs kysten. En best mulig forvaltning av våre store tareskogsområder er viktig siden tareskogene globalt er i tilbakegang og hovedutbredelsen av tareskoger i Europa ligger i Norge.

Tareskogen har en vid utbredelse og står for en betydelig produksjon av organisk materiale. Arealet av tare utenfor kysten er anslått å være omtrent like stort som arealet av dyrket mark i Norge.

Tareskogen har en grunnleggende betydning for det assosierte plante- og dyresamfunnet. Det er et yngle- og oppvekstområde, gjemmested og beiteplass for fisk. Bløtdyrene og krepsdyrene i tareskogen er viktige som næringsdyr for fisk, krabbe og hummer.

Noen fuglearter benytter også tareskogen som matfat. Mangfoldet i skogen er svært stort; mange fastsittende alger og dyr vokser på stilkene og festeorganene mens frittlevende dyr finnes på stilkene, festeorganene og i algene som vokser på tarestilkene. Naturmangfoldet i tareskogen bør sikres for å bevare viktige oppvekstområder for lokale bestander av fisk og krabbe, funksjonsområder for sjøfugl og for å opprettholde bølgevernet rundt sårbare øyer og holmer.

Stortare vokser langs hele norskekysten. Det er imidlertid geografiske forskjeller i stortarens størrelse og tetthet langs kysten. De største forekomstene finner man i området rundt Møre og Romsdal og Trøndelagskysten i Midt- Norge hvor plantene blir opptil 3-4 meter. Stortareskog finnes på hardbunnsområder nedenfor lavvannsgrensen. Norge har en av verdens største forekomster av stortare (*Laminaria hyperborea*) og denne taretypen utgjør til sammen 80 prosent av den samlede biomassen til makroalger (tang/tare) langs kysten av Norge. NIVA har beregnet at Norge har mellom 50 og 60 millioner tonn stortare.

Stortare har flere navn. Den kalles blant annet også stokktare, stolpetare, hestetare, palmetare, kurvtare, trolltare. Stortaren skaper leveområder for dyr og alger på hardbunn (fra cirka 1–25 meters dyp) i bølgeeksponerte områder. Tareskogene er viktige gyte-, oppvekst- og beiteområder for mange arter av fisk, fugl og sjøpattedyr. Mange av disse er også kommersielle arter og levebrød for mennesker. Antallet dyr i tareskog kan komme opp i mange hundre tusen individer per kvadratmeter. På bunnen mellom tareplantene er det også mye dyr og planter (f.eks. små krepsdyr, krabber og fisk).

Tareskoger danner artsrike samfunn med stor økologisk betydning ved at de produserer plantemateriale og er leveområder for et stort antall tilhørende planter og dyr. I tillegg gir de verdifullt råstoff til industrien. Økosystemtjenester er varer, tjenester og funksjoner i økosystemet som vi mennesker drar nytte av. Ved å danne enger og skoger skaper tare habitater skjul og underlag der andre arter kan vokse og finne mat, også mange arter som utnyttes kommersielt, for eksempel torsk og krabbe. Dersom disse naturtypene blir utsatt for store påvirkninger, kan de bli erstattet av andre samfunn med en annen og oftest dårligere økologisk funksjon.

Hvis midlere beregninger for biomassen av stortare langs kysten er 59 millioner tonn jf. NIVA, og det høstes ca 160 000 tonn, så utgjør taretråling ca. 0,27% av biomassen.

3.1 Metodikk for verdisetting av tareskog

Ifølge DNs veileder 19 (2007, Kartlegging av marint biologisk mangfold - revidert versjon av 2001 utgaven) skal områder registrert med nasjonal verdi i Miljødirektoratets Naturbase prioriteres. Nasjonalt (A-området) og regionalt (B-områder) viktige forekomster av disse naturtypene er kartlagt i regi av Nasjonalt program for kartlegging av biologisk mangfold. Veilederen definerer, avgrensar og prioriterer svært viktige lokaliteter av tareskog med store, intakte tareskogområder som >500 daa, dvs. 500 000m².

Nasjonalt viktige tareområder (A-områder) kartfestes i plankartet dvs. tareareal >500 daa, dvs. 500 000m².

Miljødirektoratet - Naturtyper marine hb19

naturtype_marin_hb19_tare

A - områder

B - områder

C - områder

3.2 Metodikk for modellering av tareskog

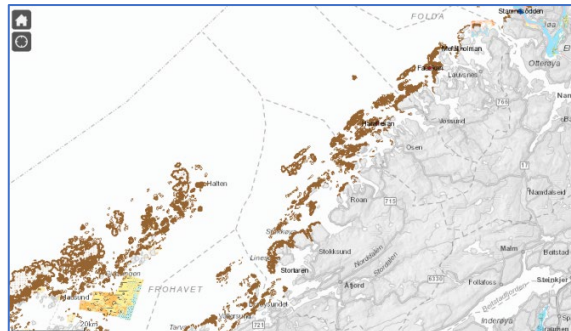
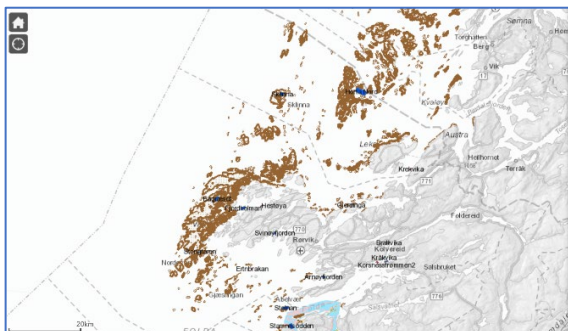
I prosjektet «[Biomassemodell for stortare](#)» ville de se på hvor mye tare som finnes i ulike områder. En romlig biomassemodell for stortare er utviklet i et pilotområde med gode data for bunn-, dyp- og miljøforhold og med høy oppløsning. Modellen predikerer en total stortarebiomasse på 457 000 tonn innenfor området. Korrelasjonen mellom modellen og uavhengige data var på hele 0,85 og stemte dermed svært godt overens med virkeligheten. Pilotmodellen er første skritt i utviklingen av en ressursmodell for hele Norge som kan gi forvaltning og næring en oversikt over stortareressursene og legge til rette for bærekraftig høsting av denne rike ressursen.

<https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2020-7>

3.3 Oversikt over tareområder i planområdet

Nord for Folda

Sør for Folda

4. Om taretråling

Stortare høstes som råstoff for fremstilling av alginater. Dette er kjemiske forbindelser som er salter av alginsyre (eksempler: natriumalginat, kaliumalginat og kalsiumalginat). Næringa ble invitert til å beskrive sin aktivitet (vedlegg 3) da vi ikke kjente til næringa og plan- og bygningsloven viser til at vi skal inkludere næringsaktiviteter i planarbeidet. Planveileder i sjø 2020 s.16: *I vurderingen av hva som er kommunens planleggingsbehov, må det tas hensyn til innspill både fra næringslivet, organisasjoner, lokalbefolkningen, fylkeskommunen og berørte statlige myndigheter.*

Stortare er en av Norges største fornybare ressurser. Tareplanten trives best på 20 meters dyp og grunnere, vokser på berg- og steingrunn, og gjerne i bølgeutsatte områder. Stortaren vokser raskt, inntil en halv meter i året og vil i løpet av fem år nå full lengde som er om lag tre meter. Stortaren

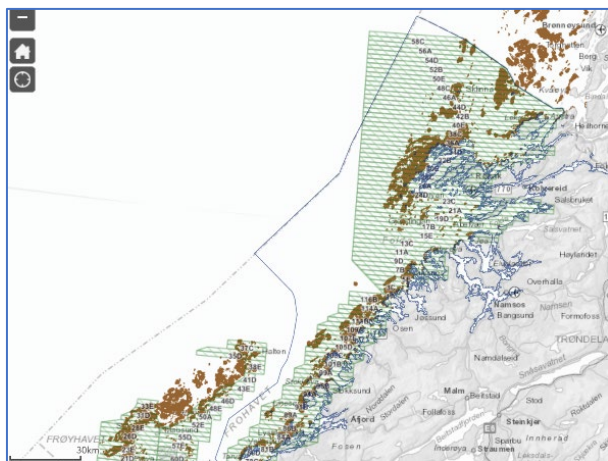
utvikler blader som den feller hvert år. NIVA har beregnet at stortarebestanden binder om lag 29 millioner tonn CO₂. Forskerne mener at dette tallet kan dobles dersom tareskogen i Nord-Norge, som i mange år har vært nedbeitet av kråkeboller, blir reetablert. Til sammenligning ble det i 2011 beregnet at all norsk skog binder om lag 32 millioner tonn CO₂. Utfordringen er at når tareplanter brytes ned igjen så frigjøres tilsvarende mengde CO₂.

Stortare høstes først og fremst av storm og uvær.

At stortaren trives best i vær- og bølgeutsatte områder gjør at planten også takler høsting godt. Hvert år river stormer opp om lag 7 millioner tonn stortare. Dette er tare som raskt reetableres. Den årlige mekaniske høstingen med trål, som årlig ligger på mellom 150.000 tonn og 170.000 tonn, utgjør en liten andel av den høstingen som stortaren naturlig utsettes for hvert år. Tareskogen og skogen på land blir ofte sammenlignet, fordi begge deler både er viktig for biologisk mangfold samtidig som de representerer en viktig verdiskaping. I dag høstes om lag 40 prosent av den årlige tilveksten i norske skoger. Overført til stortare er det beregnet at kun 2,5 prosent av den årlige tilveksten høstes.

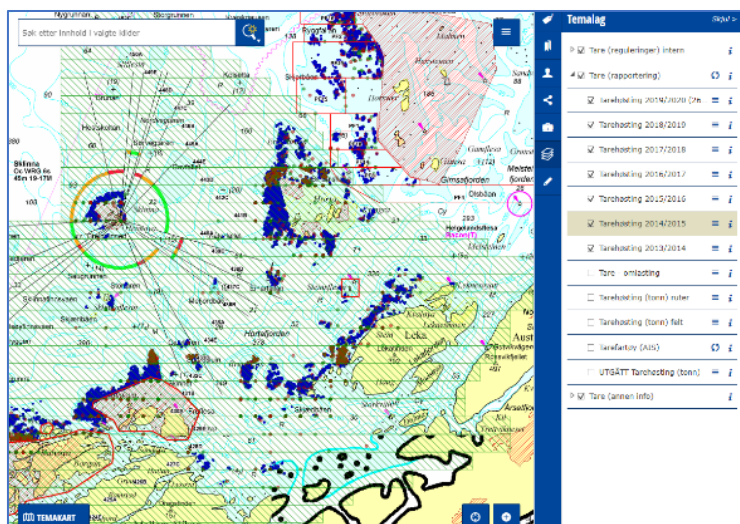
NIVA har beregnet at det langs kysten av fastlands-Norge er et areal tilsvarende 5900 kvadratkilometer som er bevokst med stortare (*Laminaria hyperborea*), og biomassen beregnes til 59 millioner tonn. Dette er tall basert på dagens utbredelse, og vil øke etter hvert som taren vokser tilbake i nedbeitede områder.

Oversikt over taretrålingsfelt i planområdet (innenfor blå linje) jf. tareforskriften for Trøndelag.

Hvis beregningene til NIVA stemmer, står taretråling for 0,27% av reduksjon av biomassen og løsriving av tare i storm for 12% av reduksjon av biomassen nasjonalt.

På spørsmål fra ordfører i Nærøysund om taretrålerne kan slå av AIS-systemet så har vi avklart følgende: Det er kontinuerlig sporing og kontroll av taretråling. «Tare (rapportering)» viser detaljerte punktdata fra sporing og fangstdagbok. Det kan være noe støy, men områder med høy intensitet samsvarer godt med aktiv høsting. Her vises et eksempel fra Leka og tidligere Vikna kommune:

Det er en info-knapp til hvert tema for mer dokumentasjon. Komplette data for 2020 er ikke importert ennå.

Taretrålere er pålagt lukket fiskerisporing (VMS) med frekvens hvert 10. min. og elektronisk rapportering av fangst. Utfall og mangelfull rapportering blir fulgt av døgnåpen FMC-sentral. Åpen AIS-sporing, som kan følges av alle, er det tillatt å slå av, men det er ikke mulig å slå av ikke fiskeri-AIS uten at det går alarm. Til sammenligning så registreres fiskere med frekvens på en sporing i timen. Systemet er lukket av hensyn til at fiskere ikke vil vise sine fiskeplasser. Uavhengig av dette systemet så kontrollerer også inspektører fra Fiskeridirektoratet at trålemer følger regulering. Se forskrift <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2009-12-21-1743>. Oppstart for taretrålere var våren 2014. Mer om rapportering: <https://fiskeridir.no/Yrkesfiske/Rapportering-paa-havet/Fartoe-over-15-meter-med-flere> Se også J-melding for tarereguleringer: <https://fiskeridir.no/Yrkesfiske/Regelverk-og-reguleringer/J-meldinger?status%5B%5D=kommende&status%5B%5D=gjeldende&search=tare> Oppsummert så er taretråling kontrollert med AIS hvert 10.minutt, det rapporteres fangster kontinuerlig (elektronisk) og båtene får seddel ved levering.

4.1 Hvordan står det til med stortareskogen i Midt-Norge?

I naturmangfoldloven er det en målsetting om at økosystemene i Norge skal ivaretas. For å følge utviklingen av ulike økosystemer har regjeringen bedt Miljødirektoratet om å etablere [Naturindeks for Norge](#) og oppdatere den hvert 5.år. Naturindeksen gjør opp status for i alt syv økosystemer i Norge og er et "sannhetens øyeblikk". Naturindeksen i Norge 2020 inkluderer stortareskog i Midt-Norge. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1800/naturindeksfor norge2020_m1800.pdf

Naturindeks for Norge 2020 viser en betydelig variasjon mellom økosystemer med hensyn til det biologiske mangfoldet, og at tilstanden for norske økosystemer i 2020 er til dels betydelig lavere enn referansetilstanden. Naturindeksen har verdi fra 0-1, der 0 betegnes som ødelagt natur og frisk fin og intakt natur er 1. Indeksen 1 er nesten uopnåelig. Naturindeksen for Norge oppdateres hvert 5.år.

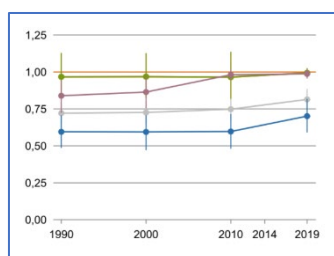
Lavest verdi har Naturindeks for skog med 0,41, åpent lavland med 0,44, og fjell med 0,56. Målt med Naturindeksen er tilstanden for våtmark og ferskvann bedre, med indeksverdier på henholdsvis 0,68 og 0,74. Naturindeksverdien for havområdene er best med 0,70 og for kystvann 0,67. Variasjonen er større mellom økosystemer enn mellom regioner og havområder innenfor hvert økosystem. NINA og NIVA har vurdert norsk kystvann til 0,67 og det er samlet sett en relativt god og stabil tilstand de siste 30 år, med noen unntak: kråkebollenes nedbeiting av tareskog i Midt- og Nord-Norge gjennom de siste 50 år, noe som sannsynligvis skyldes overfiske av toppredatorer som steinbit og torsk tidlig på 70-tallet.

Tareskogen er nå på vei tilbake, og det forklares med endringer i klima, da kråkebollelarvene ikke trives i et varmere hav, og at det er blitt mere krabbe som spiser kråkeboller.

4.2 Kunnskap om stortare er basert på NIVAs ekspertvurderinger

I Midt- og Nord-Norge ble et enormt område med stortareskog borte fra 1970-tallet og utover. Det er velkjent at kråkeboller som beitet ned tareplantene skapte denne «marine ørkenen», men det har hittil vært ukjent hvorfor kråkebollene plutselig ble så mange og grådige. Ny forskning har pekt på at overfiske på de store rovfiskene som spiser kråkeboller, som steinbit og kysttorsk, kan ha bidratt til dette (Norderhaug et al. 2020).

De siste tiårene har vi sett en gradvis tilbakekomst av tare fra Trøndelag og nordover, noe som gjenspeiles i økte indeks-verdier for stortare og sukkertare i Midt- og Nord-Norge. Klimaendringene kan her spille inn positivt ved å holde de mer kuldekjære kråkebolle-bestandene nede. I tillegg kan spredning av taskekrabbe og strandkrabbe sørfra med høyere temperaturer, og kongekrabben nordfra, bidra positivt ved å spise små kråkeboller (Christie et al. 2019).

Figuren er hentet fra Naturindeks i Norge 2020 og viser utviklingen i tilstanden til stortareskoger i Midt-Norge fra 1990-2019 (merket med burgunder). Y-aksen måtte settes over 1 for å få med at indeksverdiene for stortareskog i Midt-Norge (gjenvekst) over går referanseverdiene. Det betyr at det er bedre vekst i de taretrålte områdene sammenlignet

med referanseområdene.

4.3 Nyere forskning (2020) om effekter av taretråling

Havforskningsinstituttet har i to studier fra 2020 konkludert med at konsekvensene av taretråling har begrenset effekt på områdene som tråles og på fisk. Om lag 6 % av den stående biomassen på trålbart dyp ble høstet over fem år. Taretråling har en vesentlig effekt på økosystemet, men i et veldig begrenset område av den totale tareskogen, og derfor er de totale konsekvensene små. Naturen også selv river opp tang og tare: <https://www.hi.no/hi/nyheter/2020/januar/taretraling-har-begrenset-effekt-pa-fisk>.

Det er forskjeller på effektiviteten av tarehøsting i flate sjøareal sammenlignet med sjøareal men ujevn bunn og det kan høstes mer i flate areal. Jf. tareforskriften så er høstesyklusen på 5 år, og hvis uttaket er 100%, blir uttaket 20% over en femårsperiode. Dvs. mye høyere enn 6%. HI har registrert 75% uttak på noen av overvåkningsstasjonene, noe som tilsvarer 15% uttak i høsteperioden:

<https://www.trondelagfylke.no/contentassets/b8a8d5a6f6494681bccb3d6cdfd3a4f5/vurdering-av-hostesyklus-for-stortare-i-more-og-romsdal-og-trondelag---notat-hi-2019.pdf>

Havforskningsinstituttet har sett nærmere på hva som er effekten av taretråling på tareskogens økosystem, i tillegg til hvor mye av den totale mengden tare som høstes. Disse studiene viser at taretråling har begrenset effekt i områdene som tråles. Disse to prosjektene har skaffet viktig, ny kvantitativ kunnskap om effektene av taretråling. Dermed kan forvaltningen veie ulike økosystemtjenester.

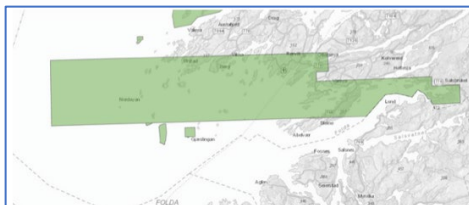
I prosjektet «[Biomassemodell for stortare](https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2020-7)» ville de se på hvor mye tare som finnes i ulike områder. En romlig biomassemodell for stortare er utviklet i et pilotområde med gode data for bunn-, dyp- og miljøforhold og med høy oppløsning. Pilotmodellen er første skritt i utviklingen av en ressursmodell for hele Norge som kan gi forvaltning og næring en oversikt over stortareressursene og legge til rette for bærekraftig høsting av denne rike ressursen. <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2020-7>. Gjennom prosjektet KELPFISH ville forskerne derfor se på hvordan taretråling påvirker økosystemet, blant annet som føde- og oppvekstområde for ulike typer kystbestander av fisk. Taretråling påvirker økosystemet, men 94% står igjen etter tråling.

Den samlede konklusjonen fra begge prosjektene sett under ett, var at taretråling har effekter på tareskogens funksjon som leve-, føde- og oppvekstområder for fisk. Med dagens totale uttaksnivå står imidlertid det meste av tareskogen igjen i trålte områder. Om lag 6 % av den stående biomassen på trålbart dyp ble høstet over en periode på fem år. Derfor er de totale konsekvensene små.

Forskerne gjennomførte før- og etterundersøkelser av taretråling, og beholdt et område som ikke skulle røres, men undersøkes som et referanseområde. På den måten kunne de skille år-til-år-variasjon fra trålingseffekter i testområdet. I tett tareskog kan det også være vanskelig å se og telle fisk. Derfor måtte forskerne ta i bruk nye metoder, som bunnstående ekkolodd og stereovideokameraer. Med stereovideo får vi «dybdesyn» i tareskogen og kan definere et vannvolum vi teller fisk i. Det er nødvendig hvis vi skal kunne sammenligne tellinger i tett tareskog med liten sikt med åpne trålgater der vi ser langt, forteller Norderhaug.

Samtidig ble mer tradisjonelle metoder som teinefiske og dykking benyttet for å samle inn tareplanter, smådyr, krabber og fisk. Til sammen utfyller de ulike metodene hverandre som et puslespill for å gi forskerne solid kunnskap om hele økosystemet. Effekten av stormer kan sammenlignes med taretråling. Små tare står klare til å vokse opp når de store, gamle taren blir borte.

Flere felter ble stengt for taretråling i Vikna (nå Nærøysund kommune) i 2015 som et «føre var tiltak»:

Havforskningsinstituttet gjennomførte undersøkelser av taretråling i tarehøstingsforbudssonen i perioden 2017-2019, som ble offentliggjort i 2020. Gyteundersøkelser fra Vikna gir ingen holdepunkt for at taretråling har påvirket torskens umiddelbare gyteaktivitet i dette området og undersøkelsene fortsetter. Det var reduksjon i mengdefisk og endret fordeling av fisk i trålgatene og rett ved siden av trålgatene. Det var ingen målbar effekt av taretråling på krabbe.

På bakgrunn av foreliggende kunnskap anser Havforskningsinstituttet det som biologisk forsvarlig at deler av området som ikke er vernet gjennom annet lovverk (naturmangfoldloven med mer.) åpnes for begrenset tarehøsting

4.4 Effekter av taretråling på sjøfugl 2020

Fiskespisende sjøfugl finner ofte næring i tareskogsområder, og det er derfor stilt spørsmål om taretråling kan virke negativt inn på sjøfugl.

Nyere undersøkelser fra Skinna som ble internasjonalt publisert i 2020, viser til at de ikke kunne observere forskjeller i betemønsteret til skarv på grunn av taretråling. Publikasjonen viser også til at det kan være potensielle konflikter og at det er behov for mere forskning. Undersøkelsene er fortatt på individnivå og ikke på populasjonsnivå. Forskninga ble utført i 2013-2018, og det ble undersøkt 170

områder med 77 referanseområder og 93 høstede områder. Det var 24-57 skarv per årlig med i studien. Det kom fram i møtet mellom arbeidsgruppa og fugleforsker at det er behov for mer forskning da det er indikasjoner på at det er potensielle effekter av taretråling på sjøfugl.

Marine Biology (2020) 10:1-16
https://doi.org/10.1007/s00227-020-03739-1

ORIGINAL PAPER

Sharing the neighbourhood: assessing the impact of kelp harvest on foraging behaviour of the European shag

Signe Christensen-Dalsgaard¹ · Jenny Mattisson¹ · Kjell Magnus Norderhaug² · Svein-Håkon Lorentsen¹

Received: 27 February 2020 / Accepted: 6 July 2020
© The Author(s) 2020

Abstract

Coastal kelp forest ecosystems create dynamic and productive habitats, supporting a wide range of epiphytic flora, invertebrates, fish and seabirds. Worldwide, kelp is harvested commercially, affecting kelp-associated animal communities. There is, however, limited knowledge of how fish and seabird respond to kelp harvest, highlighting the need to evaluate the ecological impact of harvest on all ecosystem levels. Using 6 years of GPS-tracking data, we examined the effects of kelp harvest on foraging behaviour of breeding European shags (*Phalacrocorax aristotelis*) from a colony in central Norway. We determined the spatial overlap between kelp harvest and foraging areas of shags and assessed the immediate, short- and long-term impacts of harvest on shag foraging behaviour. Our results demonstrated large spatial and temporal overlap in areas used by foraging shags and kelp harvest. We could not detect any clear alterations in the diving activity of shags due to kelp harvest. However, the broad temporal and spatial scale of our study constrained the detection of fine scale changes in shag behaviour in response to kelp harvest. Our study, nonetheless, identifies several issues that should be addressed before concluding on the effects of kelp harvest on seabird populations. This includes the need for experimental studies using directed and controlled harvest to investigate the effects of kelp harvest through the different trophic levels, including top predators. This is essential for ecosystem-based management of coastal resources, considering the many species composed in the coastal ecosystem.

4.5 Konsekvensutredning av taretråling i Roan kommune (2019) vs. ny kunnskap fra HI, NINA og NIVA (2020)

Roan kommune har avsatt areal som forbyr taretråling i alle nasjonalt viktige (A-områder) tareområder 20.juli 2019. Nasjonalt viktige (A) områder er tareskog alle områder over 500 daa.

I konsekvensutredninga står følgende: *Naturmangfoldloven kap. II Prinsippene i nml. §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet i alle tilfeller der naturmangfold berøres. §§ 11-12 kommer ikke til anvendelse der tiltaket ikke kan gjennomføres. Kunnskapsgrunnlaget når det gjelder tarehøsting er mangelfullt.*

§ 9.(føre-var-prinsippet) Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Paragraf 9 sier at "føre var" ikke gjelder for reversibel skade og tareskog vokser tilbake etter 4-5 år. Et irreversibelt tiltak er når naturen er skadet og ikke kan komme tilbake til sin opprinnelige tilstand. F.eks. oppdrettsanlegg er et reversibelt tiltak, da naturtilstanden kommer tilbake til normalen etter noen år med brakklegging. Dette i motsetning til nydyrking på land. Landbruk er et irreversibelt tiltak, og naturen kommer aldri tilbake som tidligere.

Roan kommune bruker både mangelfull kunnskap og "føre var" prinsippet som begrunnelse for vern mot taretråling i sin KU. Både HI og NINA har kommet med ny kunnskap i 2020.

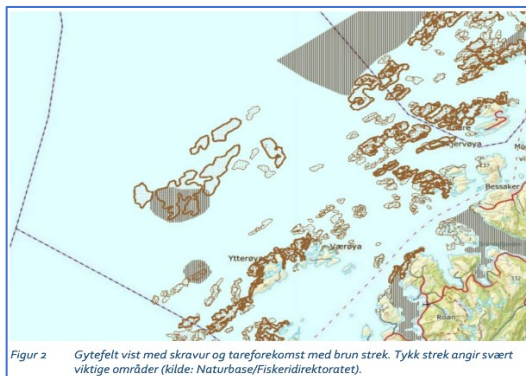
Fra KU Roan kommune: *Studier har vist at tareskog er svært viktig habitat for ung kysttorsk. I sjøområdene utenfor Roan er det viktige gyteområder. Disse mister sin viktighet hvis det ikke er nok tareskog tilgjengelig for yngelen. Med dagens høstefrekvens vil det til enhver tid være en svært liten andel fullvoksen tareskog, og dermed dårligere vilkår for torskeyngel og andre arter.*

Forskning i 2020 viser at dette ikke stemmer. Andelen fullvoksen tareskog er ikke svært liten, men derimot svært stor og utgjør 94% av totale tareskog. Det høstes ca. 6% over en periode 5 år på jf. kartlegging på Søre Sunnmøre. Det betyr i snitt vel 1% av tareskogsarealene, med en variasjon på 1-11%. Naturindeks i Norge 2020 viser at det er bedre vekst i taretrålte områder enn i

referanseområdene.

HI gjennomførte i perioden 2017-2019 studier før og etter forsøkstråling av tare innenfor tarehøstingsforbudssonen ved Vikna. Resultatene fra gytefeltundersøkelsene viste at fordeling av torskeegg varierte noe mellom 2018 og 2019, men totalmengden av egg var omtrent den samme (793 egg i 2018 mot 876 egg i 2019). I forhold til naturlig variasjon og denne studiens korte varighet, med bare ett år før og etter år etter, er det vanskelig å trekke entydige konklusjoner om effekter på gyting. [Vurdering-av-det-biologiske-grunnlaget-for-forbudet-mot-tarehoesting-ved-Vikna.pdf \(hi.no\)](#)

Det er også viktig å merke seg at gytefeltene ligger både i nasjonalt og regionalt/lokalt viktig tareskog, så det gir ikke mening å kun forby taretråling generelt i nasjonalt viktig tareområder med og uten gytefelt.

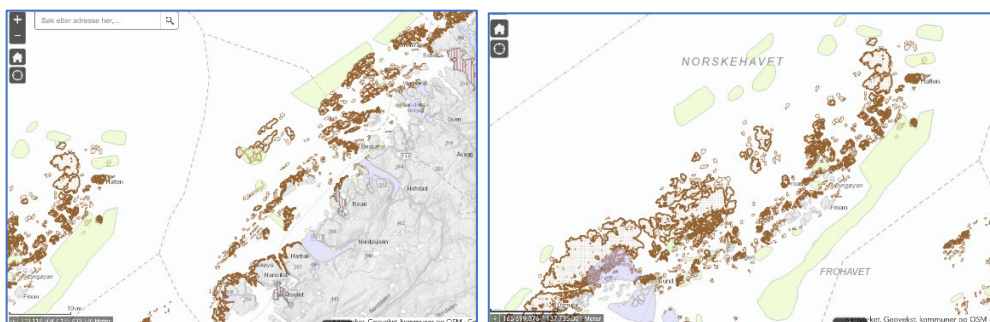

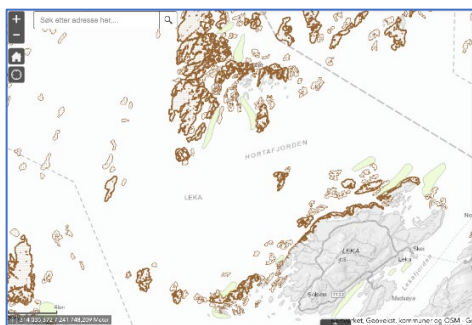
Miljødirektoratet - Naturtyper marine hb19

naturtype_marin_hb19_tare

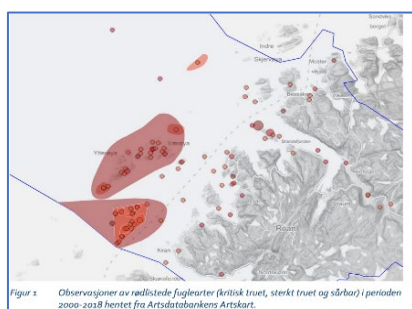
- A - områder
- B - områder
- C - områder

Hvis vi utvider kartet til kommunene utenfor Roan så er det ingen korrelasjon mellom gytefelt og tareskog, heller tvert imot. Grønt er gytefelt opplyst ved intervju av fiskere i området og lilla er gytefelt MB. dvs avdrift av egg registrert av HI. Det er ingen forskjell mellom gytefelt i nasjonalt viktig, regionalt viktig og lokalt viktig tareskog i forhold til nærhet til gytefelt i Roan. Hvis argumentet er gytefelt i tareskog, så må det også forbys taretråling i regionalt og lokalt viktige gytefelt. Viser til HI sine undersøkelser om gytefelt fra Vikna.

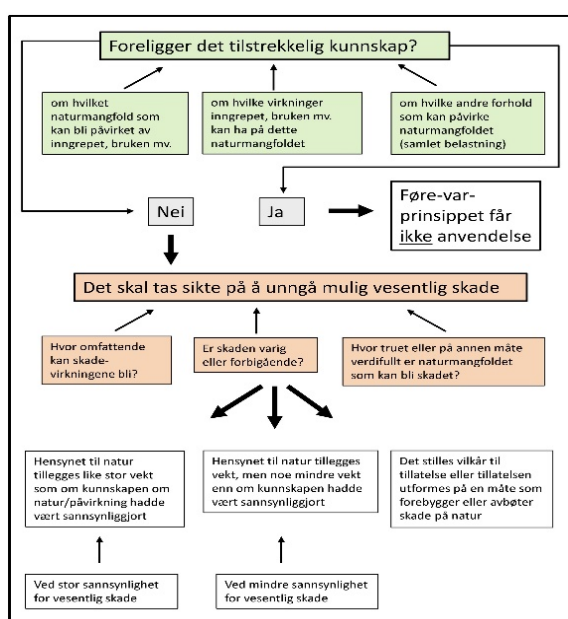

Fra KU Roan kommune: *Selv om store sjøarealer nasjonalt har forekomst av tare, og kun en liten andel høstes hvert år, kan den samlede belastningen lokalt være stor. Vi ser at det er en klar korrelasjon mellom viktige tareforekomster og beiteområder for sjøfugl, samt mellom viktige tareforekomster og gytefelt. Det er derfor stor sannsynlighet for at tarehøsting på sikt vil føre til en reduksjon i lokale bestander av både sjøfugl, fisk og krabbe.*

HI har dokumentert at den samlede belastningen ikke er stor, det høstes hvert 5. år og tareskogen vokser tilbake. Det er ikke korrelasjon mellom tareforekomster og gytefelt. Undersøkelsene fra Vikna viser til at det ikke er målbare effekter på krabbe. Forskning på skarv fra feltarbeid fra Sklinna i perioden 2013-2018 viser at det ikke er effekt av taretråling på beitemønster hos skarv.

Fra veileder om naturmangfoldloven, KMD 2016

§ 9. (føre-var-prinsippet). Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger taretråling kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Føre-var-prinsippet gir ikke i seg selv grunnlag for å stille krav om etterundersøkelser eller annen innhenting av ny kunnskap. Men føre-var-betraktninger kan tilsi at man stiller slike vilkår etter sektorregelverket, hvis det er adgang til det.

Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet her: fugl, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak. Føre-var-prinsippet får ikke anvendelse i alle saker og det er ikke et prinsipp som skal legges til grunn "for sikkerhets skyld".

To forutsetninger må være til stede for at prinsippet skal få anvendelse:

1. Det foreligger ikke tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold og/eller virkningene på naturmangfold. Kom det tilstrekkelig kunnskap i 2020 til en overordnet plan?
2. Det skal tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på nmf pkt 8.2 i veileder i fra KMD.
Er det vesentlig skade når man ikke finner forskjeller på beitemønster over 6 år?
Kan man forvente vesentlig og irreversibel skade når det i snitt tråles 1% (1-11%) av tarearealet i året? Ifølge Fiskeridirektoratet så er det ingen fare for irreversibel skade med dagens tarehøsting.

5. Forslag til planfaglige løsninger

Flere kommuner ønsker å avsette areal som forbyr taretråling i Kystsoneplan Namdalen. Vi har derfor laget en tareskogsutredning som vi mener oppfyller kravet til overordnede planer med overordnede vurderinger. Ved planlegging av sjøarealene må planmyndigheten forholde seg til den kunnskapen som til enhver tid foreligger. Det kom mye ny kunnskap i 2020 og forskrift for konsekvensutredninger § 17 sier at vi skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Planveileder 2020, s.35: Kommunene bør også rådføre seg med relevant sektormyndigheter om gjeldene kunnskapsgrunnlag og konkretet vurderinger i den enkelte plan. Vi har rådført oss med Fiskeridirektoratet som er relevant myndighet når det gjelder taretråling, om relevant kunnskap og hatt flere møter. Taretråling er det en lovlig aktivitet som foregår jf. tareforskriften fram til 30.september 2021, er underlagt havressursloven og forvaltes av Fiskeridirektoratet.

I dag så ligger det en uavklart situasjon mellom ulike lovverk i to departement som omhandler taretråling. Lovverket forvaltes av to ulike sektormyndigheter. Dette er omtalt i tareutredninga og det er her den kommunale problemstillinga ligger. Hvem bestemmer? Plan- og bygningsloven eller havressursloven? Eller begge, og hvordan forholder de seg til hverandre? Hva er grenseoppgangen? Dette lovverket må vi som jobber med kystsoneplaner på vegne av kommunene forholde oss til.

Fiskeridirektoratet har vært tydelig på at de vil komme med innsigelse i de tilfeller der planer gir begrensning på tarehøsting utover referanseområder og naturreservat. De er instruert av nærings- og fiskeridepartementet til å gi innsigelser. Kommunene kan ikke tilta seg en fagmyndighet som ligger hos sektormyndighet. Hvis kommunene lager en kystsoneplan som går imot nasjonale eller vesentlig regionale interesser, kan det komme innsigelse fra relevant sektormyndighet, her: Fiskeridirektoratet. Innsigelser vil forsinke planarbeidet

Det er derfor ikke mulig for oss å inngå noe «kompromiss» med arbeidsgruppa. Vi har derfor fullført vår tareutredning hvor vi konkluderer med at Fiskeridirektoratet vil gi innsigelse til eventuelle områder som kommunene ønsker skal unntas taretråling i planforslaget. Vi kan dermed ikke anbefale en løsning som åpenbart vil medføre innsigelser, og konkludere med dette i vår utredning. Vi velger derfor å ikke legge inn områder som unntas taretråling.

Styringsgruppe må ta stilling til om de vil ha omkamp på tareforskriften ved å unnta store areal (A og B areal med mer) fra taretråling? Og om Kystsoneplan Namdalen skal være «slagmarken» for maktkampen mellom to departement om hvem som skal forvalte sjøarealene?

Mulige løsninger:

1. Tar inn alle foreslåtte areal med forbud mot taretråling med fare for at plan får innsigelser fra fiskeridirektoratet og utsetter vedtak av planen evt. store areal unntatt rettsvirkning.
2. Forholder seg til tareforskriften som utgår i september 2024. Fram til 2024 må statlige og regionale myndigheter (KMD og NFD) ha avklart og blitt enige om grenseoppgangen mellom pbl. og havressursloven. Jf. Forslag til bestemmelser så kan de ikke iverksettes før 2024 s. 102 i veileder: Da arealplanen styrer framtidig arealbruk og ikke eksisterende bruk, vil kommunenes innspill være et grunnlag for innspill i prosessen med utarbeidelse av nye forskrifter om taretråling.

Forslag: Vi legger fram endelig tarerapport (datert 25.april 2021) med forslag til styringsgruppa i styringsgruppemøte 29.april. Her mener vi at planforslaget til 1. gang politisk behandling ikke skal inneholde områder som begrenser taretråling ut over tareforskriften. Dette for å unngå innsigelser fra Fiskeridirektoratet.

Kommuner som allikevel ønsker at taretråling skal forbys i store områder må støtte seg på egen administrasjon og inkludere dette til 2. gangs høring.

Fotograf: Erling Svensen

Vedlegg:

Vedlegg 1. Brev fra KMD til NFD

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref
190833-3

Dato
24. april 2020

Anmeldning om at innsigelsen til kommuneplanens arealdel i Roan kommune blir realitetsbehandlet

Vi viser til brev datert 3. oktober 2019 fra Nærings- og fiskeridepartementet, hvor det bes om at Kommunal- og moderniseringsdepartementet realitetsbehandler Fiskeridirektoratets innsigelse til kommuneplanens arealdel for tidligere Roan (nå Ålfjord) kommune.

Bakgrunnen for henvendelsen er at Fylkesmannen i Trøndelag i brev av 6. juni 2019 har avskåret innsigelsen fra Fiskeridirektoratet. Fylkesmannen viser til at det er hjemmel i plan- og bygningsloven til å gi bestemmelser i kommuneplan som forbyr taretråling. I sin begrunnelse for å avskjære innsigelsen viser fylkesmannen til brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 6. oktober 2016 om avklaring av juridiske problemstillinger i kjølvannet av innsigelsessaker om tarehøsting i Roan og Osen kommune.

Nærings- og fiskeridepartementet mener at fylkesmannens avskjæring av innsigelsen er gjort på feil grunnlag, og viser særskilt til to forhold:

"1. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har i sitt brev 22.12.2017 vedtatt delegering av myndighet til å samordne statlige innsigelser til kommunale planer stadfestet at fylkesmannen kan avskjære innsigelser som "ikke er begrunnet i nasjonale eller vesentlige regionale interesser eller er av vesentlig betydning for vedtatte regionale områdesaksjonsområder". Tarehøsting er en viktig nasjonal ressurs som forvaltes med hjemmel i havressursloven, og er dermed av vesentlig nasjonal interesse. Fiskeridirektoratet er tildekket myndighet til å fastsette husingsforskrifter for tare, og kommunale bestemmelser om tarehøsting har derfor vesentlig betydning for Fiskeridirektoratets saksområde.

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmod@kmd.dep.no

Kontaktsone
Alneng 59
www.kmd.dep.no

Telefon
22 24 50 50
Ogvar.
972 417 838

Avdeling
Planleggingen

Saksbehandler
Jon D.K. Berke
22 24 50 55

2. Fylkesmannen viser i sitt brev 6.6.2019 (vedlagt) til brev sendt fra KMD til NFD 6.10.2016 om avklaring av juridiske problemstillinger i kjølvannet av innsigelsessaker om tarehøsting i Roan og Osen kommune, og begrunner avgjørelsen om avskjæring av innsigelsen med at de må forholde seg til KMDs avklaring på spørsmålet om det er hjemmel i plan- og bygningsloven til å forby taretråling. NFD vil presisere at brevet fra KMD ikke innebærer en stadfesting av grensedragningen mellom plan- og bygningsloven og havressursloven når det gjelder tarehøsting, og at de prinsipielle spørsmålene om dette fremdeles ikke er avklart mellom departementene. I brevet er det dessuten vist til at Fiskeridirektoratet kan påvirke utfallet av planprosessene gjennom å fremme innsigelse til bestemmelsen om tarehøsting. Denne muligheten eksisterer i realiteten ikke dersom innsigelsen avskjæres."

Kommunal- og moderniseringsdepartementets vurdering

Spørsmålet om det er hjemmel i plan- og bygningsloven til å gi kommuneplanbestemmelser som forbyr taretråling, er avklart i Kommunal- og moderniseringsdepartementets brev datert 6. oktober 2016. Departementet fastholder synspunktene som framkommer i brevet, der det legges vekt på at plan- og bygningsloven og havressursloven gjelder side om side. Dette standpunktet gjengis også i rundskriv H- 6/18 om lover og retningslinjer for planlegging og ressursutnyttning i kystnære sjøområder pkt. 3.4 Standpunktet er utdypet i en juridisk betenkning skrevet av stipendiat Siv Elen Vedvik ved juridisk fakultet i Universitetet i Bergen, publisert i Kart og Plan 2016 nr. 4 s. 295- 304.

Det framgår av ovennevnte brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at kommunen må foreta en konkret vurdering av hvilke områder som kan unntas fra tarehøsting. Roan kommune har i forbindelse med revisjon av kommuneplanen innhentet opplysninger om naturtyper, blant annet fra miljømyndighetene. Kommunen har på bakgrunn av denne informasjonen vurdert hvilke områder som ikke bør åpnes opp for taretråling ut fra hensyn til naturmangfoldet. Slik vi har forstått arealplanen, har kommunen vurdert at visse områder i sjøen er så verdifulle for naturmangfoldet at det verken skal tilates taretråling eller akvakultur der. Deler av sjøområdene i kommuneplanen er avsatt til fiske, ferdsel, friluftsliv og naturområde.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet mener at kommunen har gjort en konkret vurdering, slik rundskrivet og ovennevnte brev legger opp til. Det er etablert praksis for at kommunene kan avsette ålegress og bløtbunnsområder som naturområder i sjø. KMD mener at denne praksisen også må gjelde for områder hvor det er tareskog. Kommunen har en legitim interesse i å verne disse områdene, blant annet for å ivareta hensynet til fiske og biologisk mangfold, jf. plan- og bygningsloven §§ 11-7 nr. 6 og 11-11 nr. 3.

Når det gjelder spørsmålet om fylkesmannen har avskåret innsigelsen på feil grunnlag, vises det til departementets brev datert 22. desember 2017. Der framgår det at målet med samordningsforsøket er å sikre en effektiv og målrettet behandling av plansaker, og et godt samarbeid mellom kommunene og statlige myndigheter. Det er også et mål at samordningsforsøket skal bidra til å styrke kvaliteten og gjennomførbarheten av kommunale

planer. Det fremgår i brevet (s. 6) at fylkesmannen kan avskjære innsigelser som er motstridende og hindrer kommunen i å fatte vedtak. Fra 1. januar 2018 ble forsøksordningen gjort permanent.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet mener at fylkesmannen i saken har forholdt seg til de retningslinjer som fremgår av departementets brev av 22. desember 2017. Vi viser til at det er viktig at etatene bidrar til å løse arealkonflikter og hindre at det fremmes unødvendige innsigelser. Fiskeridirektoratet har begrunnet sin innsigelse med at plan- og bygningsloven ikke gir kommunen hjemmel til å forby taretråling, som Roan kommune har gjort i denne saken. En slik forståelse er ikke i tråd med den avklaring som er gjort om spørsmålet i vårt brev av 6. oktober 2016.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har etter dette kommet til at det ikke er aktuelt å innkalle arealplanen etter plan- og bygningsloven § 11-16 tredje ledd.

Med hilsen

Jarle Jensen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Knut Grønntun
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg 2. Effekter av akvakultur på tareskog

Tare tar opp næringsstoffer gjennom bladets overflate og ikke gjennom røtter. Havforskningsinstituttet startet undersøkelser av «Effekter av akvakultur på grunne hardbunnsamfunn (0–25 m)» på kysten i 2010. Utslipp av næringssalter og fine partikler som sedimenterer kan påvirke tang- og taresamfunn på hardbunn i nærheten av anleggene. Det ble tatt video og dykkere undersøkte biologisk mangfold og tetthet av arter ved anlegget og på referansestasjon 1 km fra anlegget. I bølgeeksponerte områder vokste det fin tare rett bak anleggene ned til 25 meters dyp. Redusert nedre voksedyp for tare kan være et tegn på forringet miljøkvalitet, men forskerne fant ingen forskjeller i nedre voksegrense for tare ved anlegg og på referansestasjoner. Ruteanalysene på fem og ti meters dyp viste at artsrikdom og forekomst av arter ikke var forskjellige ved anlegg sammenliknet med referansestasjonene.

Forskning på effekter av oppdrett på tareskog i nærmiljøet viser at både sukkertare og stortare etablerer seg raskt igjen hvis de blir utsatt for negative miljøpåvirkninger. Mens det kan ta 4–8 år før stortareskog er fullstendig rehabilitert, vokser sukkertare som er en hurtigvoksende treårig plante raskt tilbake. Tilstanden i tareskog kan overvåkes ved hjelp av videotransekt der man registrerer dekning av tareplanter og også kan estimere mengden av påvekst på tareplantene.

Observasjoner av tilstanden i tareskog nær anlegg i Hardangerfjorden (Hansen mfl. 2011) og gjennom feltarbeid på Frøya der både sukkertare og stortare vokser ganske tett opptil store anlegg, gir grunn til å tro at man kun har små til moderate effekter av utslipp av næringssalter fra anleggene på dette habitatet. Med bakgrunn i dagens kunnskap vurderes påvirkningsgraden i tareskog som moderat, men på grunn av habitatets gode evne til å rehabilitere seg vurderer vi langtidskonsekvensene av en slik påvirkning som lav.

Det er størst risiko for permanent skade på naturtyper og arter som har en langsom vekst eller lavt spredningspotensial og derfor en liten evne til å reetablere seg. For noen naturtyper vet vi at de har en evne til rask reetablering, slik som for eksempel tareskog. For noen naturtyper slik som korallskogbunn, ålegressenger, løstliggende kalkalger og grunne bløtbunnsområder antar vi at disse er mer sårbare og kan bruke lang tid på å rehabilitere seg.

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M504/M504.pdf>

Analyse av akvakultur og tareskog Kartmaterieell er i Utkast til tareskogsutredning datert 20. desember 2020

I eksponerte og middels bølgeeksponerte kystområder er det stortare (*Laminaria hyperborea*) som danner tareskog. Tareskogene spiller en viktig økologisk rolle og ifølge DN håndbok 19 (2007), er særlig store intakte tareskogsområder (A områder) viktige. Tareskogene er viktige både som primærprodusenter, leveområde for andre alger og dyr, og som skjulested og næringsområde for små og store dyr.

Tareskog er regnet blant verdens mest produktive økosystemer, og tareplantene produserer næring til et rikt dyreliv både inni og utenfor tareskogen. Tareplanten deles gjerne opp i tre adskilte deler, festeorganet som fester taren til fjell og stein, stilken som på voksne planter er begrodd med rødalger og noen fastsittende dyr, og bladet som er glatt og fritt for begroing i rene og bølgeeksponerte områder.

I tillegg lever flere arter fisk innimellom tareplantene, der leppefisk og kutlinger er særlig tallrike i sommerhalvåret. Tarens produksjon gir mer enn nok næring til dyrene i selve tareskogen, men ifølge studier fra utlandet spres det meste (godt over halvparten) av produksjonen ut til andre nærliggende økosystemer på grunt og dypere vann.

Den store arealutbredelsen til tareskogene, og den høye produksjonen av taremateriale og av smådyr i disse områdene gjør at tareskogene i nasjonalparken har en svært viktig økologisk funksjon.

Tareskog er blant annet viktige føde- og leveområder for krabbe, hummer, fisk, sjøfugl og sel i området, og de er sannsynligvis et viktig oppvekstområde for torsk og andre fisk som gyter. Ved sterke vinder skylles tang og tare opp på strendene og danner såkalte tangvoller som har stor betydning for smådyr, planter og fugl som lever i strandsonen. Det meste av det løsrevne taremateriale blir sannsynligvis transportert ned til dypere områder og er viktig næring der det foregår fiske etter reker og bunnfisk.

Det er tidligere foretatt kartlegging av naturtypene tareskog. NIVA har beregnet antall forekomster, total og gjennomsnittlig arealutbredelse, samt gjennomsnittlig størrelse for hver av verdikategoriene A (nasjonalt viktig), B (regionalt viktig) og C (lokalt viktig) i regi av Nasjonalt program for kartlegging av biologisk mangfold.

Arealet av stortareskogsbunn er modellert. Stortareskogsbunn i Norge er modellert for Program for kartlegging av naturtyper i kommunene på oppdrag av DN og FD (Rinde et al. 2006). Stortareskog dekker eksponert bunn og sukkertare mindre eksponert bunn. Utbredelse av sukkertare er ikke med i modellen. Tareskog har forskjellig dybdeutbredelse ved ulik grad av eksponering. Jo mer eksponert, jo dypere vokser tareskogen. På de aller mest eksponerte lokalitetene fra Rogaland i sør til Finnmark i nord, strekker tett tareskog seg ned til ca 25 m dyp. Videre innover i middels eksponerte områder reduseres dybdeutbredelsen til ca 20 m dyp.

Tareskog vokser kun på fjell eller steiner som ligger tilstrekkelig i ro til at tareplantene får feste. Løst bunnsubstrat som sand, grus, eller stein på eksponerte steder, er ikke egnet som substrat for stortareskog. Siden modellene ikke inkluderer substrattypen, vil de overestimere tareskogens utbredelse i områder med mye løst substrat.

Validering av modellen viser at presisjonen til modellen er ca. 80%. Modellkriteriene for tareskog varierer noe mellom økoregionene. Dette er basert på ulik utbredelse i forhold til eksponeringsgrad, dyp og i hvilken grad området er utsatt for nedbeiting av kråkeboller.

Vedlegg 3: Informasjon om taretråling fra råstoffsjef Harald Bredahl i DuPont.

Tarenæringen i Norge- en oversikt

Tang og tareskjæring har lange tradisjoner i Norge, og var viktig i mange kystsamfunn, spesielt som næringstilskudd til husdyr. Senere ble det kommersiell produksjon av tareaske, som ble benyttet til fremstilling av jod og soda.

I 1959 kjøpte Protan Fagertun (Drammen) en tekstilfabrikk som lå på fastlandssiden av Karmøy kommune (Rogaland). Denne lokaliteten ble valgt på grunn av god ferskvannstilgang og gode utslippsforhold for tarerester. Etter ombygging ble alginatproduksjonen startet i 1961.

Regulering

Høsting av stortare var ikke regulert, og det var tarehøsterne selv som delte opp høstefeltene, slik at de hadde jevn tilgang til stortare hvert år. Først i siste halvdel av 70-årene tok Fiskeridirektoratet initiativ til å regulere tarehøsting. Fiskeridirektoratet mente at høsteplanen som var utviklet av tarehøsterne var bærekraftig, og de kopierte derfor høsteplanen over til høsteforskriftene. Den norske høstmodellen er ansett som verdens beste forvaltning av tare, og forvaltere fra USA, Island, Chile m.fl. har besøkt Norge for å lære.

Teknologi

I løpet av 60-årene ble det utviklet en tarekutter med en påmontert pose, som ble slept etter fartøyet. Den avkuttete stortaren samlet seg i posen og ble heist og tømt om bord i båten. Denne høstemetoden avlastet den tradisjonelle tarekuttingen med ljà og sigd. Tarekutteren førte til en

oppgang i råvaretilgangen for alginatproduksjonen, men heftet (roten) til stortareplanten stod igjen og råtnet. På 70-tallet ble det utviklet en grindtrål, som ligner på en tradisjonell bærplukker, hvor tareplantene fester seg mellom tindene, og hele tareplanten rives løs fra havbunnen. Denne teknologien gjorde at hele tareplanten kunne benyttes i produksjon av alginat, og tarehøstingen ble enda mer bærekraftig (mindre svinn). Videre så ble det observert bedre gjenvekst på høstefeltene etter høsting med grindtrål. Årsaken er at et råtnende hefte opptar plass for nye tareplanter, og dermed ble det bedre forhold for nye stortareplanter til å bunnslå nå heftet også er høstet. I dag er det en videreutviklet grindtrål som benyttes. Grindtrålen fungerer best på jevnt underlag, slik at store deler av høstefeltene ikke er høstbare med grindtrålen. Grindtrålen kan skades ved for ujevn bunn og i områder med mye stor stein.

Før satellittsporing, så var ikke hemmeligheten mellom tarehøsterne hvor stortaren var, men hvor en kunne høste uten at høsteredskapen ble skadet eller satte seg fast. Årsaken til at teknologien ikke er byttet ut etter nærmere 50 år, er at grindtrålen ikke har negative effekter på havbunnen og verken vi eller andre næringsaktører har lyktes i å utvikle en teknologi som er like bærekraftig og effektiv som grindtrålen.

Fartøyene som høster stortare har imidlertid gått fra tradisjonelle robåter til spesialbygde høstefartøyer, slik som høstefartøyet *Taresund*. Fangstene ble tidligere levert til de mange taremottakene som lå langs kysten fra Rogaland til Møre og Romsdal. I dag er det bare et landbasert stortaremottak igjen. Mottaket eies og driftes av DuPont, og ligger på Smørholmen i Eide kommune. I dag leveres ca 80 % av stortarelastene til spesialtilpassede mottaksfartøy; *Bona Safir* og *Bona Sea*. Ved å på den måten flytte mottakene fra land til vann har en fått store reduksjoner i CO₂ utslippene fra høsteflåten. Per i dag er det 9 aktive høstefartøy.

DuPont Nutrition Norge sin aktivitet i Norge

- Ca 110 ansatte på produksjonsanlegget på Karmøy + 10 lærlinger
- Ca 25 stk på Langhus, Bærum kommune
- Ca 60 sysselsatte på sjøsiden, fra Rogaland til Trøndelag
- Omsetter for ca 1,5 Mrd. NOK per år

DuPont eier 5 aktive høstefartøy og et reservefartøy. Fartøyene er driftet av underleverandører. Tre av høstefartøyene bemannes av 2 personer, skipper og kranfører, som enten har 3 – 3 eller 2 – 2 skiftordning. De to siste aktive høstefartøyene har fast bemanning, skipper og kranfører, og leverer til vårt mottak på Smørholmen mandag til torsdag, ved høsteforhold.

Andre aktører i næringen

DuPont kjøper også inn stortare fra 4 andre private høstefartøy.

I tillegg til DuPont, er Nutrimar AS aktiv i tarenæringen, og har nylig bygget et tørkeanlegg på Frøya, samt to høstefartøy.

Regelverk

For å høste stortare i Norge er

det tilstrekkelig å melde fartøyet inn til Fiskeridirektoratet, siden det ikke er konsesjon eller kvoter på stortare. Videre må fartøyet oppfylle strenge krav fra Sjøfartsdirektoratet, mht. stabilitet og krankapasitet.

Høsting av stortare er underlagt Havressursloven, som har som formål:

«Å sikre ei berekraftig og samfunnøkonomisk lønsam forvaltning av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet og å medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna.»

Videre er høstingen styrt av en nasjonal forskrift; *forskrift om høsting av tang og tare*, samt tidligere fylkesvise høsteforskrifter, som nå er slått sammen til: *Forskrift om høsting av tare i fylkene Rogaland og Vestland (2018) og Forskrift om høsting av tare, Møre og Romsdal og Trøndelag (2019)*. De tidligere høsteforskriftene var fylkesvise (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag) og de fleste hadde den inndelingen høstene lagde på 60 tallet. De nye høstefeltene har lik utforming, er en sjømil fra sør til nord, og følger breddeminuttene. I tillegg har Havforskningsinstituttet anbefalt, etter flere års forskning i området Vega til Trøndelag, i søndre del av Nordland, å åpne dette området for kommersiell stortarehøsting.

Hvert høstefelt har et feltnummer og en bokstav som viser hvilken syklus det tilhører; A, B, C, D og E felt. Høsterekkefølgen er A, C, E, B og E, slik at nabofelt ikke blir høstet i påfølgende år. Denne løsningen sikrer eventuell reetablering av spredningssvake arter.

Høstefeltene i Rogaland og Vestland åpnes 1. september hvert år, mens høstefeltene i Møre og Romsdal og Trøndelag åpnes 1. oktober hvert år. Før åpning av nye felt foretar Havforskningsinstituttet undersøkelser av høstefeltene for å sikre at feltene er klar for høsting. Disse årlige kontrollene har vist at høstefeltene har god status.

I nåværende syklus høster vi stortare fra E - feltene i Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal, og A - feltene i Trøndelag.

I tillegg til at feltene må være åpne som høstefelt etter forskrift, må stortarehøstene forsikre seg om at området ikke er fredet, ettersom spesifikke områder i åpne høstefelt likevel kan være fredet. Det er ulike typer fredninger: Over 100 områder fra Rogaland til Trøndelag som er totalfredet, Referanseområder, Fredninger som tidvis likevel er åpne for tarehøsting og Fredninger som kontinuerlig er åpne for tarehøsting. Feltgrenser og fredningssoner legges inn i høstefartøyenes kartmaskiner. Denne informasjonen innhentes fra Fiskeridirektoratets kartverk Yggdrasil, Miljødirektoratets Naturbase-kart, Lovdata og fra miljøavdelingen til de ulike fylkesmenne, samt fra tekniske etater i kommuner i Norge.

Alle høstefartøyene er pliktige til å ha to ulike sporingssystemer; AIS og VMS (vessel monitoring system) og de blir overvåket av FMC (Fishery Monitoring Center) som er lokalisert på hovedkontoret til Fiskeridirektoratet i Bergen. Hvis satellittsporing blir avslått, f.eks. ved verkstedopphold hvor det er nødvendig å koble ut strømmen på høstefartøy, kontakter FMC eieren av høstefartøyet umiddelbart.

AIS data er offentlige, og ved å benytte f.eks. appen Marine Traffic, kan alle følge høstefartøyene: Sjøalg (Dupont), Stortaren (Dupont-reservefartøy), Tarebas (Dupont), Tarehav (Dupont), Taresund (Dupont), Tareviking (Dupont), Buskalg (privat), Suletrål (privat), Nordskag (Nutrimar AS), Vågøy (Nutrimar AS)

Høsteoperasjonen

Planlegging av høsting og logistikk er et samarbeid mellom råstoffsjeff på land, høsteflåten og mottakene.

Når et høstefartøy ankommer et høstefelt og er klar for høsting, melder fartøyet til FMC (Fiskeridirektoratet) at fartøyet starter høsting, f.eks. via softwareprogrammet I-Fisk. Når høstefartøyet er lastet, eller skal gå til et annet høstefelt, melder fartøyet til FMC om at høsteoperasjonen er avsluttet.

Stortareplantene vises på ekkoloddet, og en kan avlese høyde og tetthet, og i tillegg bunnforhold. Høsteoperasjonen utføres ved at grindtrålen senkes til bunn og fartøyet går forover, samtidig som det slippes wire. Når fartøyet har passert 50-100 meter senkes hastigheten til fartøyet, og vinsjen drar grindtrålen mot fartøyet i en skrått oppoverrettet bevegelse. Grindtrålen høster mest effektivt når den har en jevn svevende bevegelse, like over havbunnen, slik at tindene treffer stortareplanten rett over heftet.

I trålgaten står «tare-rekruttene» igjen uskadet, se bilde 1. Dette er stortareplanter som er fra 1-3 år gamle og som ikke vokser større enn til tulipanstørrelse, på grunn av skyggeeffekten fra de voksne stortareplantene. Etter høsting får tare-rekruttene god lystilgang, noe som gir en enorm vekst. Dette forklarer at det er høyere CO₂ opptak på høstefelt sammenlignet med felter som er fredet, eller områder som ikke er høstbare med bruk av grindtrålen.

Bilde 1. Bilde tatt like etter høsting, og viser gjenstående tare-rekrutter. Øverst til høyre skimtes voksne stortareplanter og tare-rekrutter.

Etter at høstefartøyet er lastet går fartøyet til et godkjent mottak, som f.eks. Bona Safir eller Vevang Taremottak. En grabb med vekt losser høstefartøyet, og stortaren kuttet opp i mindre deler og tilsettes formalin. Etter endt lossing skriver mottaket en sluttseddel, helt lik en tradisjonell sluttseddel som benyttes på vanlige fiskemottak, og selger og kjøper signerer sluttseddelen. Videre har DuPont utviklet et journalsystem som henter ut fangstdata fra Fiskeridirektoratet, hvor vi tilfører ytterligere høsteinformasjon, som f.eks. tråletid. Tråletid er en sentral del av optimaliseringen av høstingen.

Ved nyåpning av et høstefelt kan et høstefartøy høste over 60 tonn per time, men antall tonn per time synker etter hvert som feltet blir nedhøstet. Når høstingen blir lavere enn 20 tonn per time er det marginalt lønnsomt å fortsette, slik at vi forlater et høstefelt når høstingen når mellom 10-20 tonn per time.

Noen oppfatninger om tarehøsting og forskning som er gjort på disse områdene:

- *Stortareskog forhindrer erosjon*
 - Både modellforsøk og forskning ved Hustadvika viser at stortareskog ikke demper store bølger og forhindrer dermed ikke erosjon. Men det er vist at stortareskog kan dempe små bølger ved lavvann. Små bølger har imidlertid ikke en eroderende effekt.
- *Tarehøstere tråler store områder tomt for tare*
 - Havforskningsinstituttets Biomasseprosjekt viste at i en 5 årig høstesyklus ble det bare høstet ca 26 000 tonn. Totalbiomassen av stortare i dette området var estimert til 477 000 tonn, og dermed stod ca 94 % av stortaren urørt igjen.
- *Tarehøsting knuser hummer*
 - Hummer og grindtrål trives best i totalt ulik havbunnstruktur. Hummer trives best i steinete og/eller ujevn bunnformasjon, mens grindtrålen ødelegges ved slike forhold. En grindtrål koster mellom 150-200 000 NOK.

Annen forskning:

- Det er mer leppefisk på høstede områder sammenlignet med referanseområder (HI Rap. Nordland 2014).
- Det er bedre tilvekst for torskejuveniler på høstede områder sammenlignet med referanseområder (HI Rap. Nordland 2018).
- En finner større og flere krabber på høstede områder sammenlignet med referanseområder (HI Rap. Nordland 2018).
- Det er et høyere CO₂ opptak på høstede områder sammenlignet med referanseområder (HI Rap. Nordland 2018).
- En finner lik fangstutvikling for sei og torsk, både oppgang og nedgang, i høstede områder og i referanseområder (HI Rap. Nordland 2016 og 2018).
- En finner ingen (negativ) effekt på gytesuksess hos torsk (HI: Kelpfish prosjektet).

- En har ikke funnet noen effekt på skarvers valg av matområde (Christensen-Dalsgård *et al* 2020).

Kontaktinformasjon: Råstoffsjef Harald Bredahl (Cand. Scient. Marinbiolog):
harald.bredahl@dupont.com, 99520103

Vedlegg 4. Brev fra NFD til KMD datert 18. desember: Anmodning om klargjøring av Fylkesmannens adgang til å avskjære statlige innsigelser

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref
19/3855-4

Dato
18. desember 2020

Anmodning om klargjøring av Fylkesmannens adgang til å avskjære statlige innsigelser

Vi viser til tidligere korrespondanse med Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) om fylkesmannens kompetanse til å avskjære innsigelser etter plan- og bygningsloven.

NFD ber i samråd med OED, jf. også brev av i dag fra OED, om at KMD klargjør rammene for fylkesmennenes adgang til å avskjære innsigelser fra andre statlige etater.

Som bakgrunn for anmodningen, finner vi grunn til å redegjøre for vår forståelse av plan- og bygningslovens regler under punkt 1 nedenfor, og betydningen av KMDs delegeringsbrev av 22. desember 2017 under punkt 2 nedenfor.

1. Kort om vår forståelse av plan- og bygningslovens regler om innsigelser

Etter plan- og bygningsloven § 5-4 første ledd kan berørt statlig og regionalt organ fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.

Det fremgår av forarbeidene (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) s. 191) at det er vedkommende myndighet, altså det berørte statlige eller regionale organet, som skjønnsmessig avgjør om et spørsmål er av nasjonal eller vesentlig regional betydning. Innsigelse skal fremmes så tidlig som mulig, og senest innen den frist som er fastsatt i kommunens høring av planforslaget, jf. § 5-4 femte ledd, første punktum.

Begrensninger i adgangen til å fremme innsigelse er blant annet regulert i § 5-5. Det kan ikke fremmes ny innsigelse mot forhold fastsatt i formål og bestemmelser som det tidligere har vært fremmet innsigelse mot, og som har blitt avgjort i løpet av de ti foregående år, jf. første ledd første punktum. Det kan heller ikke fremmes innsigelse mot forhold i plansak som det kunne ha vært fremmet innsigelse mot i løpet av de ti foregående år, jf. annet ledd.

Dersom kommunen og innsigelsesorganet er uenig om adgangen til å fremme innsigelse er «avskåret», avgjør Kommunal- og moderniseringsdepartementet spørsmålet når innsigelsessaken er sendt til departementet, jf. første ledd tredje punktum.

Det følger av annet ledd at «[i] tilfeller som nevnt i første ledd tredje punktum får kommunens planvedtak først virkning når departementet har avgjort at innsigelsesadgangen er avskåret». Dersom departementet finner at «innsigelsesadgangen er i behold, behandles saken videre på vanlig måte».

Plan- og bygningsloven benytter altså begrepet «avskåret» i tilfeller hvor den statlige eller regionale myndigheten ikke har innsigelsesadgang, og at innsigelsen dermed ikke realitetsbehandles. Dersom innsigelsen skal realitetsbehandles, er saksgangen regulert i plan- og bygningsloven § 5-6.

Det fremgår av § 5-6 første ledd at dersom kommunen ikke finner å kunne ta hensyn til innsigelsen, skal det ordinært foretas mekling mellom partene. Dersom det ikke oppnås enighet, treffer kommunen planvedtak og sender planen og innsigelsen, med meklereens tilråding, til departementet som avgjør om innsigelsen skal tas til følge og planen endres.

Kommunen skal innen to uker etter kommunestyrets vedtak oversende saken til fylkesmannen, som innenfor en angitt frist skal oversende innsigelsene til departementet, jf. § 5-6 annet ledd.

2. KMDs delegeringsbrev av 22. desember 2017 og fylkesmennenes praksis

KMDs delegeringsbrev av 22. desember 2017 om samordning av innsigelser legger opp til at statlige etater skal sende innsigelsene til Fylkesmannen. Det fremgår av brevet at «[f]ylkesmannen skal motta innsigelsene, og foreta en samlet vurdering av dem. Fylkesmannen kan i den forbindelse avskjære innsigelser på nærmere angitte betingelser.»

Ifølge brevet skal fylkesmannen samordne og vurdere innsigelsene og gi en samlet uttalelse til kommunen der det tas stilling til hvilke innsigelser som skal fremmes. Fylkesmannen kan «avskjære» en innsigelse slik at den ikke blir fremmet for kommunen forutsatt at dette skjer «i dialog med vedkommende myndighet».

Rammene for ordningen er nærmere angitt i vedlegget til brevet, hvor det blant annet fremgår:

Postadresse Postboks 8090 Dep 0032 Oslo postmottak@nfd.dep.no
Kontoradresse Kongens gate 8 www.nfd.dep.no
Telefon 22 24 90 90 Org. nr. 912 660 680
Avdeling Fiskeridepartementet
Saksbehandler Elisabeth Sævi 22 24 65 45

Side 2

- **Fylkesmannen kan avskjære innsigelser som:**

– ikke er begrunnet i nasjonale eller vesentlige regionale interesser eller av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde, jf. pbl § 5-4 første ledd
– er fremmet etter høringsfristen, jf. pbl § 5-4 siste ledd
– har vært eller kunne vært fremmet tidligere, jf. pbl § 5-5 første ledd
– er fremmet uten at statsetaten har deltatt i planprosessen, jf. pbl § 5-5 siste ledd
– er motstridende og hindrer kommunen i å fatte planvedtak.

Fylkesmannen i Trøndelag har med grunnlag i delegeringsbrevet blant annet avskåret innsigelser fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Fiskeridirektoratet.

NVEs innsigelse gjaldt en reguleringsplan i Melhus kommune som innebar deponering av masser i et vernet vassdrag. NVE fremsatte innsigelse og begrunnet denne med at reguleringsplanen var i strid med nasjonale interesser. Fylkesmannen i Trøndelag overprøvd NVEs vurdering av om det forelå nasjonale interesser, jf. første strekpunkt i det siterte ovenfor.

Fiskeridirektoratets innsigelse gjaldt forbud mot taretråling fastsatt i kommuneplanens arealdel. Fiskeridirektoratet mente plan- og bygningsloven ikke gir hjemmel til å forby taretråling. Fylkesmannen i Trøndelag besluttet at innsigelsen skulle avskjæres fordi det juridiske spørsmålet etter fylkesmannens oppfatning, er avklart av KMD. Fylkesmannen har ikke vist til noen av strekpunktene fra delegeringsbrevet som grunnlag for avskjæringen. Saken ble løftet til KMD som besluttet ikke å innkalle saken. KMD har i begrunnelsen vist til strekpunktet om at fylkesmannen kan avskjære innsigelser som «er motstridende og hindrer kommunen i å fatte vedtak», men har ikke begrunnet hvorfor Fiskeridirektoratets innsigelse skulle være «motstridende».

Hva gjelder innsigelsen fra Fiskeridirektoratet, har ikke Fylkesmannen vist til noe fra KMDs delegeringsbrev som grunnlag for avskjæringen, men synes å ha avskåret klagen basert på en «helhetsvurdering».

Vi ber KMD oppklare hvorvidt det er forankret og rettslig begrunnet at fylkesmennene skal stå fritt til å la være å fremme statlige etaters innsigelser.

Vi finner grunn til å understreke at **etater som ikke er underlagt KMD, heller ikke er bundet av KMDs delegeringsbrev.** Forutsetningen for at dette skal fungere, er at rammene for ordningen er klare og forstås likt.

Etter vår vurdering er det ingenting i veien for at innsigelser kan fremmes av for eksempel NVE eller Fiskeridirektoratet direkte overfor kommunen på vanlig måte uten at KMDs

delegering er til hinder for dette. Hvis innsigelsen er fremmet, må den behandles på vanlig måte etter lovens system.

3. Anmodning om klargjøring

Vi anmoder om at KMD klargjør overfor fylkesmennene at rammene for samordningen må overholdes. Departementene legger til grunn at det er innsigelsesmyndigheten som avgjør om det er nasjonale eller vesentlige regional interesser som blir berørt.

Dersom KMD finner det hensiktsmessig, stiller vi gjerne i et møte for å utdype våre synspunkter. I et slikt møte bør både KMD, OED og NFD delta.

Med hilsen

Vidar Landmark
ekspedisjonssjef

Elisabeth Nordgård Gabrielsen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Fiskeridirektoratet
Olje- og energidepartementet